

ІНСТИТУТ АУДИТУ: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ СКЛАДОВІ

©2018 ШУЛЬГА С. В., НОВІЧЕНКО Л. С.

УДК 657.6

Шульга С. В., Новіченко Л. С. Інститут аудиту: сутність та основні складові

Стаття присвячена визначенню впливу інституціональної економіки на становлення та розвиток інституту аудиту в Україні. На основі вивчення підходів різних авторів та вчених щодо трактування сутності поняття «інститут аудиту» встановлено економічний зміст даного поняття та запропоновано його авторське визначення. Обґрунтовано необхідність вивчення інституту аудиту з урахуванням впливу різних соціальних, правових, політичних, економічних та інших інститутів. На основі сформульованого визначення поняття «інститут аудиту» встановлено основні складові зазначеного інституту, виокремлено рівні інституціонального середовища та надано їх характеристику. Науково обґрунтовано необхідність вивчення інституту аудиту як науки та як практики з урахуванням особливостей формування інституціонального середовища аудиторської діяльності. Доведено взаємозв'язок розвитку інституту аудиту та динамічності зміни інституціонального середовища, яке, базуючись на формальних і неформальних вимогах, визначає його структуру та вектори розвитку.

Ключові слова: інституціоналізм, інститут аудиту, формальні норми, неформальні норми, інституціональне середовище, аудит як наука, аудит як практика.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

Шульга Світлана Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту та підприємництва, Національна академія статистики, обліку та аудиту (вул. Підгірна, 1, Київ, 04107, Україна)

E-mail: stshulga@ukr.net

Новіченко Людмила Степанівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту та підприємництва, Національна академія статистики, обліку та аудиту (вул. Підгірна, 1, Київ, 04107, Україна)

E-mail: novichenko2104@gmail.com

УДК 657.6

UDC 657.6

Шульга С. В., Новіченко Л. С. Інститут аудиту: сутність і основні складові

Стаття присвячена визначенню впливу інституціональної економіки на становлення та розвиток інституту аудиту в Україні. На основі вивчення підходів різних авторів та вчених к трактуванню сутності поняття «інститут аудиту» встановлено економічне значення даного поняття та запропоновано його авторське визначення. Обґрунтовано необхідність вивчення інституту аудиту з урахуванням впливу різних соціальних, правових, політичних, економічних та інших інститутів. На основі сформульованого визначення поняття «інститут аудиту» встановлено основні складові зазначеного інституту, виокремлено рівні інституціонального середовища та надано їх характеристику. Науково обґрунтовано необхідність вивчення інституту аудиту як науки та як практики з урахуванням особливостей формування інституціонального середовища аудиторської діяльності. Доведено взаємозв'язок розвитку інституту аудиту та динамічності зміни інституціонального середовища, яка, базуючись на формальних і неформальних вимогах, визначає його структуру та вектори розвитку.

Ключевые слова: институционализм, институт аудита, формальные нормы, неформальные нормы, институциональная среда, аудит как наука, аудит как практика.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 12.

Шульга Светлана Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры аудита и предпринимательства, Национальная академия статистики, учета и аудита (ул. Подгорная, 1, Киев, 04107, Украина)

E-mail: stshulga@ukr.net

Новіченко Людмила Степанівна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры аудита и предпринимательства, Национальная академия статистики, учета и аудита (ул. Подгорная, 1, Киев, 04107, Украина)

E-mail: novichenko2104@gmail.com

Shylga S. V., Novichenko L. S. The Institute of Audit: Essence and the Main Components

The article is concerned with definition of influence of institutional economy on formation and development of the institute of audit in Ukraine. On the basis of exploring approaches of different authors and scholars to interpretation of essence of the concept of «institute of audit» the economic content of this concept is determined and the authors' own definition is suggested. The necessity of researching the institute of audit in view of influence of various social, legal, political, economic and other institutes is substantiated. On the basis of the formulated definition of the concept of «institute of audit» the basic components of the mentioned institute are determined, levels of the institutional environment are allocated, and their characterization is provided. The necessity of researching the institute of audit as both science and practice in view of the features of formation of institutional environment of the auditing activity is scientifically grounded. The authors prove the interrelation of development of the institute of audit and the dynamism of change of the institutional environment which, basing on the formal and informal requirements, defines its structure and vectors of development.

Keywords: institutionalism, institute of audit, formal norms, informal norms, institutional environment, audit as science, audit as practice.

Fig.: 1. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 12.

Shylga Svetlana V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Audit and Entrepreneurship, The National Academy of Statistics, Accounting and Auditing (1 Pidhirna Str., Kyiv, 04107, Ukraine)

E-mail: stshulga@ukr.net

Novichenko Lyudmila S. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Audit and Entrepreneurship, The National Academy of Statistics, Accounting and Auditing (1 Pidhirna Str., Kyiv, 04107, Ukraine)

E-mail: novichenko2104@gmail.com

Ускладнення суспільно-економічних відносин, здійснення процесів з удосконалення нормативного регулювання аудиторської діяльності в частині гармонізації національного законодавства

до європейських і світових вимог приводять до поступової зміни інституційного середовища. Активне впровадження та використання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності

сті, потреба підвищення публічності та прозорості інформації про стан і діяльність суб'єктів господарювання, прийняття нового закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» зумовили вдосконалення та переформатування ринку аудиторських послуг. Детальне наукове обґрунтування векторів подальшого розвитку інституту аудиту як науки та практики повинно базуватися на вивченні впливу різних факторів середовища, які приводять до зміни сучасної парадигми розвитку аудиту. Необхідність осмислення аудиту як складного соціально-економічного інституту та виду професійної діяльності є передумовою формування інституціональної парадигми аудиту в Україні.

Окремі аспекти щодо розвитку аудиту з урахуванням положень теорії інституціоналізму досліджені сучасними економістами, вченими та науковцями. Цим проблемам присвячені наукові праці Н. І. Дорош, Н. В. Кім, Н. Г. Кондрашової, В. В. Панкова, О. А. Петрик, О. Ю. Редько, В. В. Рядської, Н. В. Фабісович та інших. Увага науковців та практиків приділена питанням розвитку інституціональної парадигми аудиту в Україні, встановленню змісту та елементів інституту аудиту, застосуванню методології інституціоналізму у сфері дослідження та вирішення проблемних питань забезпечення якості аудиту.

Мета статті полягає в дослідженні сутності поняття «інституту аудиту», встановленні основних його елементів та складових в умовах інституційних перетворень.

Інституціоналізм виступає одним із напрямів економічної думки, який сформувався у 20–30-ті роки ХХ ст. (основоположником є Т. Веблен). Основним напрямом дослідження інституціоналізму є вивчення економіки як частини соціальної системи, а також сукупності соціально-економічних факторів та оцінки їх впливу на розвиток інститутів. Основною ідеєю інституціоналізму є залежність економічного розвитку від інститутів та інституцій. У зв'язку з цим інституціоналізм досить часто є методологією різних наук, об'єкт дослідження яких пов'язаних із вивченням економіко-соціальних систем.

«Парадигма інституціональної економіки розглядає економіку як економічний простір, який заповнений сукупністю фізичних та юридичних осіб та різними інститутами – організаціями, правилами, традиціями, – основним мотивом поведінки є не стільки отримання максимального прибутку, скільки дотримання інституційних норм і правил і покращення свого стану в межах цих інститутів» [6, с. 174].

Починаючи з 70-х років ХХ ст. інституціоналізм розвивається у двох напрямках: неоінституціоналізм і нова інституціональна економіка. Основними представниками зазначених напрямів є Р. Коуз, Дж. Стигліц, О. Вільямсон, Д. Норт, Дж. Бьюкенен та інші.

Представники напряму нової інституціональної економіки (Дж. М. Ходжсон, Д. Норт, Ф. А. Хаек та інші) зробили спробу сформувати власну теорію інститутів, яка базується на аналізі інституцій та інститутів як окремого індивіда з відповідними інтересами та поведінкою.

Потреба комплексного вивчення та всебічного дослідження суспільних процесів та економічних явищ шляхом подолання обмеженості окремих положень інституціоналізму привела до підвищення наукового інтересу до неоінституціоналізму. Неоінституціоналізм як напрям економічної теорії особливого значення надає соціальним інститутам, які можуть бути проаналізовані за допомогою понять і методів економічної науки. Фундаментальною ознакою неоінституціоналізму є принцип значущості інститутів, відповідно до якого дослідження жодної проблеми неможливе без урахування конкретної інституціональної форми соціального життя, без аналізу певної системи норм.

«Методологічною відмінністю між інституціоналізмом та неоінституціоналізмом є те, що досліджується поведінка окремих індивідів у інституціональних структурах (корпораціях, профспілках, державі), а потім можливості пристосування суспільних норм і правил до цих структур, а не навпаки. Тим самим структури забезпечують захист інтересів індивідів» [1, с. 58].

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що інститут аудиту та його сучасну парадигму розвитку з урахуванням впливу різних соціальних, правових, політичних, економічних та інших інститутів слід вивчати з урахуванням положень і кризь призму неоінституціональної методології.

Разом з тим, «в сучасних дослідженнях аудиторської діяльності мало використовується інституційний підхід через відсутність концептуальних основ інституційного аудиту: понятійного апарату, інституційної моделі із взаємопов'язаними елементами, інституційних механізмів, які визначають практичне здійснення аудиторської діяльності» [6, с. 174].

Рядська В. В. називає «три основні причини, які визначають необхідність застосування інституційної методології стосовно дослідження аудиторської діяльності:

- 1) розвиток аудиту передбачає інституційне оформлення процесів регулювання професійної діяльності;
- 2) аудит як один із видів підприємницької діяльності передбачає тісну взаємодію з існуючими господарськими та правовими інститутами і не може існувати без певних інституційних рамок;
- 3) розуміння внутрішнього змісту інституту аудиту можна отримати через дослідження механізму інституціоналізації аудиторської діяльності в Україні» [8, с. 139].

В основі розуміння сутності поняття «інститут аудиту» лежить концепція виникнення та зміни інститутів Д. Норта (концепція інститутів, інституціональних змін та функціонування економіки). Відповідно Д. Нортом сформульовано таке визначення поняття «інститути»: «це «правила гри» в суспільстві, створені людиною обмежувальні рамки, які організують взаємовідносини між людьми. Отже, вони задають структуру спонукальних мотивів людської взаємодії – чи то в політиці, соціальній сфері або економіці. Інституційні зміни визначають, як суспільство розвивається в часі, і таким чином є ключем до розуміння історичних змін» [2, с. 17].

Тобто поняття «інститут» включає в себе формальні та неформальні обмеження правил поведінки, а також фактори примусу, які структурують їх взаємодію. До формальних обмежень належать законодавчі документи, конституції, економічні правила та договори, які створюють загальні та конкретні обмеження поведінки. Формальні обмеження можуть доповнювати та сприяти зміні неформальних обмежень з метою підвищення їх ефективності та дієвості. Неформальні обмеження втілюються у вигляді традицій, звичок, добровільно прийнятих правил поведінки та етики і формуються без втручання третіх сторін.

Трактування інституту аудиту як сукупності формальних і неформальних обмежень є занадто вузьким, що зумовлює необхідність деталізації його змісту та елементів. У наукових працях різних науковців та дослідників представлені різного роду трактування поняття «інститут аудиту» (табл. 1).

У сучасних дослідженнях, як свідчать дані, наведені в табл. 1, інститут аудиту переважно трактується як сукупність формальних і неформальних норм, які складають систему регулювання аудиторської діяльності. Вважаємо, що, крім формальних і неформальних норм, інститут аудиту повинен містити сукупність соціально-економічних відносин, які формуються та регулюються зазначеними нормами, а також відповідну систему базових елементів аудиту як науки (постулати аудиту; принципи аудиту; категорії аудиту; методи аудиту; об'єкти аудиту). У зв'язку з цим під поняттям «інститут аудиту» слід розуміти систему соціально-економічних відносин, яка формується з урахуванням формальних і неформальних норм у сфері аудиту як науки та аудиту як практики (професійної діяльності; напряму підготовки фахівців; наукової діяльності), які реалізуються з урахуванням відповідного рівня інституціонального середовища для підвищення довіри до фінансової звітності суб'єктів господарювання (рис. 1).

На сьогодні в Україні формальні норми, які започаткували створення інституту аудиту, втілено в національних законодавчих документах, які приведені у відповідність до законодавства Європейського Союзу з метою забезпечення належної якості ауди-

торських послуг (Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21 грудня 2017 р., «Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг», Кодекс етики професійних бухгалтерів та інші законодавчі документи).

Неформальні вимоги складаються з існуючих у суспільстві традицій, неформальних обмежень та звичаїв, які забезпечують здійснення соціально-економічних відносин на ринку аудиторських послуг. Сукупність формальних і неформальних вимог встановлює відповідну систему правил поведінки та функціонування інституту аудиту.

Розвиток та функціонування інституту аудиту відбувається в межах та під впливом відповідних рівнів інституціонального середовища. Інституціональне середовище слід розглядати як сукупність фундаментальних соціально-економічних, політичних, юридичних і морально-етичних правил, які встановлюють єдині правила здійснення соціально-економічних відносин, що формуються в процесі взаємодії суб'єктів аудиторської діяльності.

Інституціональне середовище глобального рівня передбачає уніфікацію та опрацювання єдиних міжнародних вимог і правил здійснення аудиторської діяльності. Вплив глобального інституціонального середовища на розвиток інституту аудиту в Україні на сьогодні проявляється через реформування нормативно-правової бази провадження аудиторської діяльності в частині її приведення до вимог законодавства Європейського Союзу (прийняття Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність») та подальшого їх суспільного визнання.

Інституціональне середовище макрорівня формується із сукупності інститутів національного та міжнародного права, інституту освіти та соціальних гарантій, інститутів фінансів та оподаткування, а також інших видів інститутів, що через функціонування інституціональної структури регуляторів аудиторської діяльності, які визначають загальні формальні та неформальні вимоги до здійснення аудиторської діяльності та підготовки фахівців у сфері аудиту, а також визначають зовнішні конури відповідних обмежень.

Інституціональне середовище мезорівня передбачає формування правил здійснення аудиторської діяльності на рівні регіональних систем. Нерівномірність розвитку економічного розвитку окремих регіонів країни призводить до непропорційності ринку аудиторських послуг. У зв'язку з цим на рівні окремих регіонів формуються формальні та неформальні правила провадження аудиторської діяльності.

Інституціональне середовище мікрорівня представлено сукупністю формальних і неформальних правил здійснення взаємовідносин зацікавлених сторін та користувачів аудиту. Тобто, інституціональне середовище мікрорівня формується на рівні суб'єктів аудиторської діяльності та замовників.

Трактування поняття «інститут аудиту» в різних наукових джерелах

№ з/п	Автор	Трактування поняття
1	2	3
1	Панков В. В. [3, с. 188]	Інститут аудиту – сукупність формальних і неформальних норм, правил і стандартів, що визначають рамки взаємодії різних суб'єктів щодо аудиторської діяльності
2	Ітигілова О. Ю. [4, с. 79]	Інститут аудиту – це економічний інститут, і люди, займаючись діяльністю в межах економічних інститутів, поряд із виконанням основної суспільної функції, переслідують і власні економічні інтереси
3	Петрик О. А. [7, с. 47]	Інститут аудиту слід розглядати в трьох площинах: аудит як науку; аудит як професійну діяльність; аудит як напрям підготовки фахівців. Усі вони знаходять своє відображення в сукупності концепцій, положень, законів, стандартів, норм, рекомендацій, які й складають систему регулювання аудиту, визначають його стимули та обмеження
4	Рядська В. В. [8, с. 142]	Системне розуміння аудиторської практики з позицій інституціональної методології дозволило визначити її зміст як сукупність взаємообумовлених і взаємопов'язаних неформальної та формальної складових, внутрішній розвиток і взаємодія яких розкривають механізм процесу змін завдань аудиту як соціального інституту
5	Шалімова Н. С. [12, с. 27]	Інститут аудиту – суспільний інститут, який діє як механізм реалізації довіри, формалізація якого проявляється в існуванні стандартів, що їх повинні дотримуватися аудитори у професійній діяльності, і які регламентують як організаційні та методичні аспекти аудиту, так і поведінку аудиторів
6	Сиротюк Г. В., Петришин Л. П. [9, с. 120]	Інститут аудиту є авангардом неформальної інституціональної складової розвитку професії аудитора в Україні
7	Фабісович Н. В. [10]	Інститут аудиту – сукупність формальних і неформальних норм, правил і стандартів, що визначають межі взаємодії різних суб'єктів щодо аудиторської діяльності
8	Кондрашова Н. Г. [5, с. 32]	Інститут аудиту – це комплекс основоположних концепцій, норм, правил і стандартів, які формують ключовий зміст аудиторської діяльності, і механізмів, що регулюють їх дію на практиці

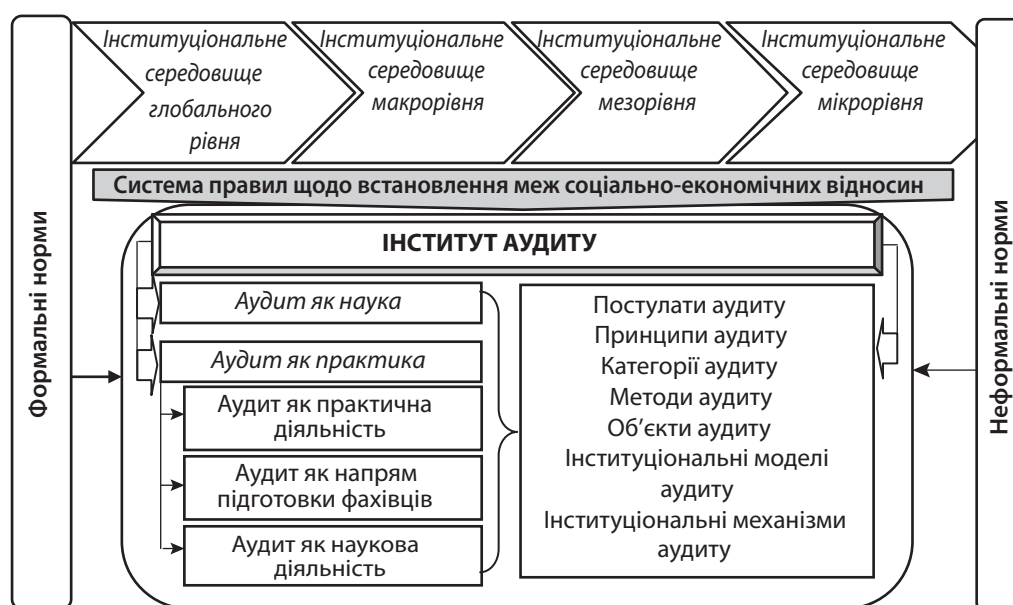

Рис. 1. Основні складові інституту аудиту

Враховуючи особливості формування інституціонального середовища аудиторської діяльності, інститут аудиту доцільно розглядати як науку та як практику. «Те, що аудит є наукою, підтверджується дослідженнями філософії науки. Сучасна філософія науки розкриває науку в чотирьох аспектах. По-перше, як складний суперечливий процес отримання нового, специфічного знання; по-друге, як результат цього процесу, тобто об'єднання отриманих знань в цілісну органічну систему, що перебуває в постійному розвитку; по-третє, як соціальний інститут з власною інфраструктурою; по-четверте, як особливу сферу людської духовної діяльності найважливіший елемент культури» [11, с. 11]. Крім того, аудит як наука має власні визначені цілі, принципи, предмет, об'єкт і метод, а також відповідає всім критеріям науки.

Аудит як практику слід розглядати в межах трьох її елементів: аудит як практична діяльність (незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, пов'язана з наданням аудиторських послуг); аудит як напрям підготовки фахівців (діяльність різних видів навчальних закладів як елементів інституційного середовища, що забезпечують навчання, підготовку та підвищення кваліфікації аудиторів); аудит як наукова діяльність (теоретико-пізнавальна діяльність вчених, яка базується на формуванні підходів до вирішення проблемних питань, які наявні в аудиті, розробці нових наукових гіпотез, парадигм та емпіричних схем).

Серед елементів інституту аудиту також слід виокремити такі:

- ✦ *постулати аудиту* (певні положення, твердження, які приймаються без доказів і використовуються для побудови системи стандартів і норм регулювання аудиторської діяльності);
- ✦ *принципи аудиту* (загальноприйняті фундаментальні основи проведення аудиту та етики аудитора);
- ✦ *категорії аудиту* (загальні поняття, що лежать в основі формування теорії аудиту та організаційно-методичних засад його здійснення);
- ✦ *методи аудиту* (сукупність прийомів та способів, за допомогою яких оцінюється стан об'єктів, що підлягають дослідженню та вивченню);
- ✦ *об'єкти аудиту* (сукупність об'єктів, які підлягатимуть дослідженню відповідно до цілей та завдань аудиту);
- ✦ *інституціональні моделі аудиту* (ієрархічна інституціональна структура та сукупність регуляторів аудиторської діяльності, які забезпечують формування умов здійснення аудиторської діяльності);
- ✦ *інституціональні механізми аудиту* (сукупність інституцій та способів застосування за-

конодавчих вимог, стандартів, норм, правил до процесу здійснення аудиторської діяльності на практиці та забезпечення високої якості аудиту).

Підбиваючи підсумки вищенаведеного, можна зробити висновок, що інститут аудиту розвивається в межах динамічного інституціонального середовища, базуючись на формальних і неформальних вимогах, які шляхом внутрішнього розвитку та взаємодії визначають його структуру та вектори розвитку.

ВИСНОВКИ

Інституціональна теорія аудиту є визначальною для її змістовно-методологічного наповнення, подальшого розвитку в умовах європейської інтеграції як соціального інституту. Вивчення сутності поняття «інститут аудиту» дозволило запропонувати таке його визначення: це – система соціально-економічних відносин, яка формується з урахуванням формальних і неформальних норм у сфері аудиту як науки та аудиту як практики (професійної діяльності; напряму підготовки фахівців; наукової діяльності), які реалізуються з урахуванням відповідного рівня інституційного середовища для підвищення довіри до фінансової звітності суб'єктів господарювання.

За результатами дослідження доведено доцільність вивчення інституту аудиту здійснювати крізь призму неоінституціональної методології. Застосування наукового інструментарію інституціоналізму дозволило встановити основні складові інституту аудиту та довести необхідність їх дослідження як науки та практики аудиту, що сприятиме формуванню нових поглядів на зміст теоретичних і практичних проблем здійснення аудиторської діяльності та розширенню переліку підходів до їх вирішення. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Гаража О. П.** Розвиток інституціоналізму в системі управління. *Економіка АПК*. 2017. № 2. С. 54–61.
2. **Норт Д.** Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / пер. с англ. М.: Начала, 1997. 180 с.
3. **Панков В. В., Акаемова Н. В., Кожухов В. Л.** Институциональные механизмы регулирования аудиторской деятельности и обеспечение качества аудита. *Аудит и финансовый анализ*. 2011. № 1. С. 187–194.
4. **Итыгилова Е. Ю.** Дисфункциональные проблемы института аудита на современном этапе его развития и пути их преодоления. *Экономическая Теория. Анализ. Практика*. 2015. № 3. С. 78–92.
5. **Кондрашова Н. Г.** Институциональный подход к исследованию аудита как науки в России. *Аудитор*. 2012. № 3. С. 30–35.
6. **Кондрашова Н. Г.** Институциональные аспекты аудиторской деятельности. *Аудит и финансовый анализ*. 2015. № 2. С. 173–176.
7. **Петрик Е. А.** Формирование и развитие современного аудита в Украине: институциональный подход. *Международный бухгалтерский учет*. 2013. № 9. С. 45–52.

8. Рядська В. В. Інституціональна парадигма аудиту в Україні: сучасний стан та напрямки розвитку. *Проблеми економіки*. 2014. № 2. С. 138–143.

9. Сиротюк Г. В., Петришин Л. П. Інституціональний підхід в дослідженнях аудиту. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2015. Вип. 4. С. 114–121.

10. Фабисович Н. В. Інституціональні аспекти забезпечення якості аудиту : автореф. ... канд. екон. наук. М., 2011. 24 с.

11. Кохановский В. Л., Лешкевич Т. Г., Матяш Т. П., Фатхи Т. Б. Філософія науки в питаннях і відповідях : учеб. пособие для аспирантов. Ростов на Дону : Феникс, 2006. 352 с.

12. Шалімова Н. С. Аудит в системі соціально-економічних відносин України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ : КНЕУ, 2013. 43 с.

REFERENCES

Fabisovich, N. V. "Institutsionalnye aspekty obespecheniya kachestva audita" [Institutional aspects of audit quality assurance]: *avtoref. ... kand. ekon. nauk*, 2011.

Harazha, O. P. "Rozvytok instytutsionalizmu v systemi upravlinnia" [Development of institutionalism in the management system]. *Ekonomika APK*, no. 2 (2017): 54-61.

Itygilova, Ye. Yu. "Disfunktsionalnyye problemy instituta audita na sovremennom etape yego razvitiya i puti ikh preodoleniya" [Dysfunctional problems of the audit institute at the present stage of its development and ways to overcome them]. *Ekonomicheskaya Teoriya. Analiz. Praktika*, no. 3 (2015): 78-92.

Kokhanovskiy, V. L. et al. *Filosofiya nauki v voprosakh i otvetakh* [Philosophy of science in questions and answers]. Ростов на Дону: Феникс, 2006.

Kondrashova, N. G. "Institutsionalnyy podkhod k issledovaniyu audita kak nauki v Rossii" [Institutional approach to the study of audit as a science in Russia]. *Auditor*, no. 3 (2012): 30-35.

Kondrashova, N. G. "Institutsionalnyye aspekty auditor-skoj deyatelnosti" [Institutional aspects of auditing]. *Audit i finansovyy analiz*, no. 2 (2015): 173-176.

Nort, D. *Instituty, institutsionalnyye izmeneniya i funktsionirovaniye ekonomiki* [Institutions, institutional changes and the functioning of the economy]. Moscow: Nachala, 1997.

Pankov, V. V., Akayemova, N. V., and Kozhukhov, V. L. "Institutsionalnyye mekhanizmy regulirovaniya auditor-skoj deyatelnosti i obespecheniye kachestva audita" [Institutional mechanisms for the regulation of auditing and quality assurance auditing]. *Audit i finansovyy analiz*, no. 1 (2011): 187-194.

Petrik, Ye. A. "Formirovaniye i razvitiye sovremennogo audita v Ukraine: institutsionalnyy podkhod" [Formation and development of modern audit in Ukraine: an institutional approach]. *Mezhdunarodnyy bukhgalterskiy uchet*, no. 9 (2013): 45-52.

Riadska, V. V. "Instytutsionalna paradyhma audytu v Ukraini: suchasnyi stan ta napriamky rozvytku" [The institutional paradigm of audit in Ukraine: the current state and directions of development]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2014): 138-143.

Shalimova, N. S. "Audyty v systemi sotsialno-ekonomichnykh vidnosyn Ukrainy" [Audit in the system of social and economic relations of Ukraine]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.09*, 2013.

Syrotyuk, H. V., and Petryshyn, L. P. "Instytutsionalnyi pidkhid v doslidzhenniakh audytu" [Institutional approach to audit research]. *Instytut bukhgalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, no. 4 (2015): 114-121.